

MOSZKVAI NEMZETKÖZI KONFERENCIA A KUTATÁS ÉS INNOVÁCIÓ REGIONÁLIS KÜLÖNBSÉGEIRŐL

Lux Gábor

PhD, tudományos munkatárs,

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézete
lux@rkk.hu

Az MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont (KRTK) Regionális Kutatások Intézete (RKI), az Oroszországi Tudományos Akadémia Szibériai Tagozatának Közgazdasági és Ipari Termelészervezési Intézete, a hallei Közgazdasági Intézet, valamint Magyarország moszkvai nagykövetsége 2014. szeptember 11-én szervezte meg közös rendezvényét. Az eseménynek, amely az Oroszország–Európai Unió Tudomány Éve 2014 program keretében valósult meg, a moszkvai Magyar Kulturális, Tudományos és Információs Központ adott helyet. A tizenharc előadás, az azokat követő vita és a rendezvényt záró kerekasztal-beszélgetés a regionális fejlődés és a kutatás-fejlesztés mellett a tudományos intézményrendszerek kérdéseit is érintette. A résztvevők között a moszkvai, szibériai, uráli és távol-keleti tudományos műhelyek vezetői és képviselői is megjelentek.

A konferenciát *Nagy-Rébké Ferenc*, a moszkvai magyar nagykövetség ideiglenes ügyvivője nyitotta meg. Utalt arra, hogy a válság utáni Európa kormányai és társadalmi a lendületes fejlődés útjait keresik, az Európai Unió arra törekszik, hogy globálisan is versenyképes gazdasági térség maradjon, képes

legyen megfelelni a változó világgazdasági követelményeknek. E célkitűzés megvalósításának egyik eszköze a regionális vagy kohéziós politika, amely az Unió harmonikus gazdasági növekedését segíti elő, és a szegény régiók fejlődését, versenyképességük erősítését támogatja.

A tudomány és innováció kérdéseivel foglalkozó előadások sorát *Vlagyimir Ivanov*, az OTA elnökhelyettese, *Török Ádám* akadémikus, az MTA főtitkára és *Viktor Kulesov* akadémikus, az OTA Szibériai Tagozatának alnöke, a novoszibirszki intézet igazgatója nyitotta meg. Ivanov az orosz tudományos és innovációs intézményrendszer 100–150 városra kiterjedő hálózatát értékelve a hetven, korábban zárt „tudományos város” katalizátor szerepét hangsúlyozta, amelyek ma technológiai parkok, innovációtranszfer-intézmények által kísérlik meg a bekapcsolódást környezetük gazdaságába. Az orosz kormány innovatív fejlesztési területek koncepciójával klaszterépítési folyamatokat, regionális innovációs rendszerek kialakulását kívánja elindítani.

Török Ádám az innováció nemzetközi versenyét vizsgálva felhívta a figyelmet a közepes jövedelmű gazdaságok fejlődési csap-

dájára, amelyből a poszt szocialista országok csak a jelenleginél erősebb innovációs stratégiák segítségével tudnak kitörni, és folytatni felzárkózásukat a vezető nyugati gazdaságokhoz. A Közép- és Kelet-Európa lemaradását mutató innovációs statisztikák, rangsorok mellett reményt mutatnak bizonyos részterületek, Magyarországon például a felsőoktatás javuló teljesítménye, de mind az egyetemi rangsorokban, mind a szabadalmi aktivitásban és a tudás vállalati hasznosulásában tapasztalt lemaradás válaszlépéseket igényel. Ez első lépésben a tudományos eredmények növekvő számát, másodikban pedig jobb hasznosítását igényelné.

Viktor Kulesov Szibéria innovatív fejlődési esélyeiről tartott előadást. A nagytérség fejlesztésére született stratégiák és politikai elképzelések összességükben az új termékek kifejlesztését szorgalmazzák a nyersanyagexport és a késztermékimport egyensúlyának újrahangolása érdekében. Míg Oroszország európai felében elsősorban az életminőséghez (elsősorban sporthoz és kikapcsolódáshoz) kapcsolódó nagyberuházások kaptak állami figyelmet, Szibériában a koncentrált decentralizáció elveit alkalmazva a bányászat, feldolgozóipar és az egyetemi városokra, tudományos központokra alapozott innovatív fejlesztéseket részesítik előnyben.

A konferencia további előadásai között több előadó foglalkozott az innováció és a kormányzás kapcsolatával. *Pálné Kovács Ilona* akadémikus a kormányzás tudástartalmáról és az innováció regionális beágyazottságáról szólván kiemelte, hogy az egyetem–ipar–kormányzati kapcsolatrendszer ún. „Triple Helix modelljét” egyre inkább négyeleműként érdemes értelmezni, amelyben egyre jelentősebb szerepet töltenek be a helyi környezet intellektuális erőforrásai; Közép-Európában

azonban a központosított kormányzás és az erős területi koncentráció nem segíti elő ezek megfelelő kiaknázását. *Horváth Gyula*, az MTA doktora további, a közép-európai térségre kiterjedő összehasonlító adatokkal bizonyította, hogy a szellemi potenciál, a K+F-kapacitások és a tudás egyenlőtlen megoszlása a gazdasági teljesítményre és a társadalmi megújulóképessegre is számottevő hatást gyakorol – az innovatív fejlődés a tudomány érdemi decentralizációját igényli, s erre mind eddig elsősorban Lengyelországban és a volt kelet-német tartományokban találunk biztató példákat. *Galina Untura*, az OTA Szibériai Tagozatának vezető kutatója a gazdasági tudás szerkezetátalakulásában, valamint Szibéria és Oroszország globális integrációs stratégiáiban betöltött szerepére hívta fel a figyelmet. Szibéria pozíciói ezen a téren elmaradnak az ország vezető tudományos központjaitól (Novoszibirszk eredménye nemzeti összehasonlításban csak az 5. helyet biztosítja), ugyanakkor bizonyos iparágakban (repülőgép- és űrtechnika, olajipar, újabban az orvostudomány, infokommunikációs területek és fotonika) megtalálhatók az elméleti tudás kiválósági szigetei. Ezek a szigetek, bár viszonylag szűkek, területi közelségük révén aktív és hatékony innovációs rendszerekbe szervezhetőek, amelyek megfelelő kritikus tömeget is képviselnek az orosz térgazdaságon belül.

A viták egy másik csoportja az innovatív fejlődés és az ipar kapcsolatát elemezte. *Gerhard Heimpold*, a hallei Közgazdasági Intézet professzora arra hívta fel a figyelmet, hogy a német egyesítés rejtett költsége és mellékhatása, a mintegy 86 ezer főt foglalkoztató vállalati kutatási részlegek megszüntetése, az állami intézmények leépítése (1991 és 2011 között 43-ról 36 ezer főre csökkenő létszám) máig súlyos következményekkel jár a keleti

tartományok fejlődési pályáját tekintve. A vállalati székhelyek hiánya, a keleti vállalatok kisebb átlagos mérete további szerkezeti problémákat jelent a gazdaság innovatív fejlődése szempontjából. *Lux Gábor*, az MTA KRTK RKI tudományos munkatársa a közép-európai ipari versenyképesség új kihívása, a regionális és helyi adottságokra építő endogén fejlődés problémakörét elemezte, kiemelve a hosszú távú tőkeakkumuláció és tudásképződés, a lokálisan szerveződő fejlesztő intézmények jelentőségét. *Dmitrij Verhovod*, a Novoszibirszki Akagyemgorodok Technopark főigazgatója az ipari kutatások és a vállalatok közötti kapcsolatok kiépítését vette górcső alá; ennek gyakran akadályja a helyi ipar már-már archaikus szerkezete és területi monopóliumokkal tarkított szervezeti szerepe is, amely nem képes befogadni a tudományos központok eredményeit. Ezt a problémát a megfelelő innovációtranszferszolgáltatásokkal, a kezdő vállalkozások indulását segítő inkubációs központokkal lehet áthidalni. A K+F decentralizációjának gyakorlati megvalósításáról beszélt *Olga Kuznyecova* professzorasszony, a Moszkvai Állami Egyetem Rendszerelmző Intézetének vezető kutatója, valamint *Elena Lencsuk*, az OTA

Közgazdasági Intézete Innovációgazdasági Központjának igazgatója is.

A konferencián elhangzott előadások, viták és az azokat követő kerekasztal-beszélgetés új párhuzamokat és kontrasztokat tártak fel a közép-európai és orosz fejlődési pályák között; rávilágítottak a K+F, innováció és innovatív újraiparosítás (köztük a zöld gazdaság) problémáira. A résztvevők hangsúlyozták a magas színvonalú kutatások és a tudástranszfer jelentőségét a gazdaság- és társadalomfejlesztésben, valamint fontosnak tartották a nemzeti, regionális tudományos műhelyek közötti további együttműködést. Az innovatív gazdaság fejlesztése Oroszország és az Európai Unió közös érdeke, és ebben a MTA, valamint az Oroszországi Tudományos Akadémia közötti együttműködés megerősítése hídszerepet tölthet be.

(Regionális fejlődés Közép-Európában és Oroszországban: A kutatás és innováció regionális különbségei. Nemzetközi konferencia, Moszkva, 2014. szeptember II.)

Kulcsszavak: *regionális tudomány, regionális politika, innováció, innovációtranszfer, kutatás-fejlesztés, újraiparosítás, Oroszország*

